

Avrupa Kömür ve Çelik Teşkilatı'ndan Reform Antlaşmasına Entegrasyonun Yönü¹

Direction of Integration from the European Coal and Steel Community to the Reform Treaty

Mehmet BÜYÜKÇİÇEK*

ÖZ

Avrupa Kömür ve Çelik Teşkilatı (European Coal and Steel Community-ECSC)'nden Reform Antlaşması'na Entegrasyonun Yönü adlı bu tezde Birliğin kuruluşundan günümüze kadar birliğin katetmiş olduğu yol ve yaşanan değişim ele alınmıştır. Bu bağlamda başlangıçta yalnızca kömür ve çelik gibi savaş hammaddesinin iki temel girdisi olan üretiminin ve dağıtımının bir üst otoriteye devredilmesiyle oluşan AKÇT(ECSC)'den günümüzde reddedilmiş olsa da Avrupa Birliği Anayasası'yla bir devlet olma yolunda önemli adım atan Avrupa Birliği'nin tarihsel kronolojisi entegrasyon teorileri bağlamında ele alınmıştır. Teknik olarak bir anayasa olmayan Reform Antlaşması, federalizmi çağrıştıran tüm unsurlar ayıklanıp yeni versiyonuyla ortaya konulmuştur. Avrupa Birliği, 28 üye ülkeyle bu kurumsal yapıyla hantal karar alma mekanizmasıyla daha ileri gitme, genişleme, daha esnek kararlar alma şansına sahip değildi. Dolayısıyla Avrupa Birliği'nin kendini yenileyebilmesi için bu antlaşmaya ihtiyaç vardı. Reform Antlaşması'yla birlikte Birlik Avrupa Birliği Anayasasıyla entegrasyon teorileri bağlamında en sıkı bütünleşme modeli sunan Federalizmden vazgeçmiş, tam bir siyasal birlik simgesel düzeyde kalmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER

Entegrasyon, Avrupa Birliği, Federalizm, Fonksiyonalizm...

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi Yıl:2016 Cilt:19 Sayı:1 ss.313-325 **Makale Gönderim Tarihi:** 14/03/2016 - **Kabul Tarihi:** 30/03/2016

¹ Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarafından Kabul Edilen “Avrupa Kömür ve Çelik Teşkilatı'ndan (AKÇT) Reform Antlaşması'na Entegrasyonun Yönü” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

* Öğr. Gör., Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Dış Ticaret Bölümü, buyukcicek@selcuk.edu.tr

ABSTRACT

In this thesis titled Direction of Integration from the European Coal and Steel Community to the Reform Treaty, ground gained by community from its establishment up to the present and change experienced are discussed. In this regard, it's initially discussed ECSC constituted by transferring production and distribution of two basic inputs of war raw materials such a steel and coal to a higher authority in the context of integration theories of European Union's historical chronology which took important steps in the way of being a State due to the constitution of European Union that is even refused today. Reform treaty that is technically is not a constitution was revealed with its new version being relieved from all the elements which were reminiscent of federalism. European Union did not have any chance to advance more, expand and take more flexible decisions with these 28 member states, with this institutional structure and slow decision making mechanism. Accordingly, this treaty was needed for European Union to reform itself. With the EU constitution together with the Treaty of Reform, Union gave up Federalism that presented the strictest integration model in the contexts of integration theories and full political union remained as symbolic level.

•

KEYWORDS

Integration, European Union, Federalism, Functionalism...

GİRİŞ

Avrupa Birliği geçirdiği evrim dolayısıyla Uluslararası İlişkiler disiplinde *sui generis* (nev'i şahsına münhasır, kendine özgü) bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Avrupa Birliği'nin hem kuruluş aşaması, hem geçirdiği evrim hem de amaçladığı entegrasyon düzeyi bağlamında dünya tarihinde bir başka eşi benzeri yoktur. Bu nedenle Avrupa Birliği ciddi bir biçimde incelenmesi gereken ve incelenen bir yapıdır. Bu bağlamda bu çalışmada her ne kadar reddedilmiş olsa da Avrupa Birliği Anayasası ve oluşum süreci, Reform Antlaşması ele alınacaktır.

1. Avrupa Birliği'nin Anayasaya İhtiyacı Var mı?

Avrupa Birliği'nde anayasallaşma olgusunu incelemeden önce anayasa kavramının ne ifade ettiğini belirtmek de yarar vardır. Bir tanıma göre; “Bir devletin kuruluşunu, örgütlenişini, iktidarın el değiştirmesini ve bireylerin hak ve özgürlüklerini düzenleyen kurallar bütünü” (Teziç, 1996: 134), bir diğer tanıma göre “Devletin temel yapısını, örgütlenişini, işleyiş kurallarını gösteren ve kişilerin haklarını güvence altına alan, diğer tüm yasalardan üstün hukuk kurallarına anayasa denir.”

Bütünleşme yolunda önemli adımlar atan Birliğin bir anayasaya gereksinimi olup olmadığı tartışılmaktadır. Anayasanın en etkili savunucularından olan Habermas'a göre Maastricht Antlaşması sonrası dönemde sadece ekonomik kazanımların meşruiyeti temini ve Birliği ileri götürmesi mümkün değildi. Tepeden inmece bir yaklaşımla hazırlanan ve gerekli toplumsal kökene ve tabana sahip olmayan, üstelik Avrupa Birliği'nin yapısını ve kurumlarını ihtiyaçlar çerçevesinde gerekli biçimde dönüştüremeyen bir anayasa, ne Avrupa demosunu oluşumunu sağlayabilecek ne de demokratik meşruiyet/etkili işleyiş dengesini olumlu yönde geliştirebilecektir (Baykal, 2007: 133).

Avrupa Anayasası'ndan iki önemli beklenti vardı: Birincisi, Birlik kurumlarının faaliyetlerini yasallaştırmak, ikincisi, Birlik kurumlarının faaliyetlerine meşruiyet kazandırmaktır (Puig, 2003:1).

2. Anayasanın Oluşum Süreci

Aralık 2000'de AB üyesi Devlet ve Hükümet Başkanları, Nice Zirvesi'nde Birliğin geleceği üzerine daha geniş ve daha derin bir tartışmanın başlatılması ve kurucu antlaşmaların daha ciddi biçimde revize edilmesi konusunda görüş birliğine varmışlardır. Nice Antlaşması'na ekli Birliğin

Geleceği Deklarasyonu'nda (Declaration on the future of the Union) bu süreç 3 aşamada öngörülmüştür (Bozkurt ve Özcan, 2004: 53): Birinci aşamada açık bir tartışma ortamı oluşturulacak ve buna her kesimden kişi ve kuruluşların katılması sağlanacaktır. İkinci aşama 2002-2003 yıllarını kapsayacak ve bu aşamanın uygulama şekli Aralık 2001'de toplanacak Laeken Zirvesi'nde belirlenecektir. Üçüncü aşamada ise kurucu antlaşmalarda yapılacak değişikliklere karar verilmesi için 2004'te Hükümetlerarası Konferans toplanacaktır.

Birliğin Geleceği Deklarasyonu ile aşağıdaki konular ele alınmış ve buna ilişkin çözümler aranmıştır (Bozkurt ve Özcan, 2004: 53):

I. Yetki devri (Subsidiarite) ilkesine uygun olarak Birlik ve üye ülkeler arasındaki yetki ve sorumluluk alanlarını daha kesin bir şekilde netleştirmek ve bunun sürdürülmesini temin etmek,

II. Nice Zirvesi'nde kabul edilen Temel Haklar Şartı'nın statüsünün belirlenmesi,

III. Antlaşmaların daha iyi anlaşılabilirliği için anlaşmaları değişmeden nasıl sadeleştirileceği,

IV. Ulusal Parlamentoların AB çatısı altındaki rollerinin ne olacağı konusu.

Avrupa Birliği'nin Geleceğine İlişkin Deklarasyonla Birliğin daha demokratik daha saydam ve daha etkin olması ve Avrupa yurttaşları için bir Anayasa hazırlanması yönünde karar alınmıştır.

Avrupa Birliği Laeken Zirvesinde Avrupa Birliği'nin geleceğini tartışmak, Avrupa Birliği mevzuatını basitleştirmek ve birleştirmek, en önemlisi bir Avrupa Birliği Anayasası hazırlamak üzere Nice Zirvesinde kararlaştırıldığı üzere bir Kurultay¹ (Konvansiyon) oluşturmuştur. Kurultayın başkanlığına, Fransa eski cumhurbaşkanı Valéry Giscard d'Estaing getirilmiştir. Hazırlanması düşünülen Anayasa ile gün geçtikçe genişleyen Birliğin kurumsal yapısının bu ihtiyaçlara cevap verebilir hale getirilmesi amaçlanmıştır. Kurultayın görevleri üç ana bölümde toplanmıştır (Bozkurt ve Özcan, 2004: 53):

¹ Kurultayın oluşumu ve çalışma şekli için bkz. Ercüment TEZCAN, "Avrupa Birliği Anayasasının Doğuşu ve Öngördüğü Yenilikler", *Avrasya Dosyası*, Cilt:10, Sayı:2, Yaz 2004, ss.233-237; İbrahim S. Canbolat, *Avrupa Birliği Uluslararası Bir Sistemin Tarihsel, Teorik, Kurumsal, Jeopolitik Analizi*, İstanbul:Alfa Kitabevi, 2002, ss 275-278, G. Kumrulu, "Avrupa'nın Geleceğine İlişkin Konvansiyon", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:4, 2003, ss. 163-191.

- 1) Vatandaşların AB tarzı ve kurumlarına yaklaştırılması,
- 2) Genişleyen AB’de politikanın ve Avrupa politik alanının düzenlenmesi,
- 3) AB’nin yeni dünya düzeninde model ve istikrar unsuru haline getirilmesi.

Laeken Zirvesi’yle Kurultayın çalışma aralığı 28 Şubat 2002-Mart 2003 olarak düşünülmüştür. Kurultayın çalışma usulü, Avrupa Birliği açısından oldukça önemlidir. Çünkü anayasanın hazırlanması sürecinde üye ülkelerin dışında sivil toplum örgütleri de Birliğin geleceği konusundaki tartışmalara katılmışlardır.

2.1. Avrupa Anayasası

29 Ekim 2004 tarihinde Roma’da gerçekleştirilen Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi’nde imzalanan AB Anayasası 4 ana bölüm, 448 madde, 36 protokol, 2 bildiri ve 50 deklarasyondan oluşmaktadır. (Saraçlı, 2008: 81) Anayasanın birinci bölümü dokuz farklı başlıktan ibaret olup burada Birliğin tanımı ve amaçları, temel haklar ve Birlik vatandaşlığı, Birliğin yetkileri, karar alma prosedürleri ve Birliğin kurumları gibi konular ele alınmıştır. AB Temel Haklar Şartı’nın yer aldığı ikinci bölümde ise insan onuru, özgürlükler, eşitlik, dayanışma, vatandaşlık hakları, adalet ve Antlaşma’nın yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin konulara yer verilmiştir. 3. bölümde Birliğin politikaları ve işleyişi konusu düzenlemiştir. Dördüncü bölümde Anayasanın kabulü ve gözden geçirilmesi prosedürleri de dahil genel ve nihai hükümlere yer verilmiştir (<http://www.usak.org.uk>).

Anayasası’nın birinci kısım sekizinci maddesinde Birliğin simgeleri sayılmıştır:

- ✓ Birlik’in bayrağı mavi fon üzerine on iki altın renkli yıldızdan oluşan bir dairedir.
- ✓ Birlik’in marşı, Ludwig van Beethoven’ın Dokuzuncu Senfonisi’ndeki Ode to Joy’u esas alır.
- ✓ Birlik sloganı “Çeşitlilik İçinde Birlik”tir.
- ✓ Birlik’in para birimi eurodur.
- ✓ 9 Mayıs tüm Birlikte “Avrupa Günü” olarak kutlanır (Ankara Barosu Başkanlığı, 2004).

2.2. Birlik Kurumları ve Yapıları

Anayasal Antlaşmada Avrupa Birliği'nin, amaçlarını ve değerlerini gerçekleştirip geliştirecek ve Birliğin vatandaşlarının ve üye devletlerinin çıkarlarına hizmet edecek tek bir kurumsal çerçeveye sahip olması öngörülmüştür. Birliğin kurumları AB Anayasasında şu şekilde sıralanmaktadır: Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği Konseyi (Zirve), Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Merkez Bankası ve Sayıştay.

Avrupa Parlamentosu: Avrupa Parlamentosu, Bakanlar Konseyi ile birlikte yasama organı olarak çalışacak, bütçe görevlerinin yanı sıra Anayasada öngörüldüğü şekliyle siyasi denetim ve danışma görevlerini sürdürecektir. (Baykal, 2007:123) Avrupa Parlamentosu üyeleri daha öncede olduğu yine 5 yıllık süreyle doğrudan genel oyla seçilmesi kararlaştırılmış, Üye ülkelerin nüfusuyla orantılı olacak şekilde her bir ülke en az 6 en çok 96 parlamenterle temsil edilecek ve parlamenter sayısınının 750'i aşmaması planlanmıştır.

Avrupa Konseyi: Avrupa Birliği Konseyi, üye ülke devlet ve hükümet başkanlarının yanı sıra AB Konseyi Başkanı ve Avrupa Komisyonu Başkanının katılımıyla oluşacak olup AB Dışişleri Bakanı da işleyişine katılması kararlaştırılmıştı. (Baykal, 2007:123) Avrupa Konseyi, her üç ayda bir Başkan'ın davetiyle toplanacak, Anayasa'da belirtilen olağan dışı haller dışında kararlarını oybirliği ile alacaktır.

AB Konseyinde kararların eskiden olduğu gibi mutabakatla alınması korunmuştur. AB Konseyi Başkanlığı, eskiden olduğu gibi 6 aylık dönüşümlü başkanlık yerine 2,5 yıllık yenilebilir biçimde en fazla 5 yıllık görevde kalması kararlaştırılmıştır.

Bakanlar Konseyi: Avrupa Birliği Anayasasıyla Bakanlar Konseyinin görev ve yetkilerinde önemli bir değişiklik olmamıştır. Avrupa Parlamentosu ile birlikte yasama işlevini ve bütçe yapma görevini yerine getirmeye devam edecektir. Kararlar Anayasada belirtilen haller dışında nitelikli oy çokluğuyla alınacaktır.

Avrupa Komisyonu: Avrupa Komisyonu'nun üye sayısı ve oluşumu 17-18 Haziran 2004 tarihleri arasında gerçekleştirilen Brüksel Zirvesinde kesin hale getirilmiştir. Buna göre, 2014 yılına dek AB'ye üye her devletin Komisyon'da bir komiser bulundurması, 2014 yılından sonra ise üye devlet

sayısının 2/3'ü oranında (muhtemelen 18 ya da 20) komiserden oluşan bir yapıya geçilmesi üzerinde uzlaşmıştır (Baykal, 2007:124),

Komisyunun yetki ve görevlerinde ise önemli bir değişikliğe yer verilmemiş olup Komisyon'un bağımsız çalışacağı siyasi bakımdan Avrupa Parlamentosu'na tabi olacağı ve Parlamento tarafından güvensizlik oyuyla heyet halinde görevden alınabileceği dile getirilmiştir. Görevleri arasında yürütme, idari denetim, bütçenin ve fonların uygulanması, yasama önerilerini hazırlama gibi konular sayılabilir.

Avrupa Komisyonu Başkanı'nın seçilmesinde önemli bir değişikliğe gidilmiş buna göre, Komisyon Başkanı, AB Konseyi (Zirve) tarafından nitelikli çoğunlukla Avrupa Parlamentosu seçimlerindeki siyasi eğilimler dikkate alındıktan ve gerekli danışmalarda bulunulduktan sonra belirlenecek bir adayın Avrupa Parlamentosu'na sunulması ve Parlamento üyelerinin çoğunluğu ile bu kişiyi ataması ile belirlenecektir (Baykal, 2007:124). Komisyon'un görev süresi 5 yıldır.

AB Birlik Dışışleri Bakanı: Avrupa Birliği Konseyi'nin nitelikli oy çokluğuyla Avrupa Komisyonu Başkanı'nın da görüşünü alarak bir Avrupa Birliği Dışışleri Bakanı ataması öngörülmüştür. Birliğin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nı yürütecek olan bakan aynı zamanda Komisyon Başkan yardımcılığı görevini de yürütecektir. AB Dışışleri Bakanlığı makamı oluşturularak AB'nin dış politikasının tek elden ve tek sesle, eşgüdümlü biçimde yürütülmesi amaçlanmıştır.

Yargı Mekanizması: Bütünleşmenin yargısal yapısında Nice Antlaşması ile meydana gelen değişiklikler genel olarak muhafaza edilmiş olup önemli kurumsal ve yapısal değişikliklere gidilmemiştir.

Nitelikli Oy Çokluğu İlkesi: AB Konseyi'nde veya AB Bakanlar Konseyi'nde bir kararın alınabilmesi için, Haziran 2004 Brüksel Zirvesinde varılan uzlaşmaya göre, olumlu oyların üye ülkelerin %55'ini, Birlik toplam nüfusunun %65'ini temsil etmesi ve en az 15 üye devletten gelmesi şartı öngörülmüştür.

2.3. Anayasanın oylanması

Anayasa taslağının üye ülkeler tarafından onaylanması, ilgili ülkenin iç hukuk yollarına göre düzenlenmektedir. Sözgelimi, bazı ülkelerde parlamentonun onayı yeterli görülürken bazı ülkelerde parlamento onayına ilaveten referandum yoluna gidilmektedir. Anayasanın, 29 Mayıs 2005'te

Fransa’da %55,5 olumsuz oyla, 1 Haziran 2005’te Hollanda’da %61,6 olumsuz oyla reddedilmesi Birlik içerisinde karamsar bir havanın oluşmasına neden olmuştur.

Fransa ve Hollanda’da referandum sonuçlarının hemen ardından gerçekleştirilen kamuoyu yoklamaları genel olarak ekonomik sıkıntıların, geleneksel sosyal refah devletinde yaşanan sorunların, genişlemenin yanı sıra göç ve iltica ile gittikçe artan “yabancı istilasının” beslediği işsizlik ve gelecek korkusunun, çok kültürlü toplumsal yapılarda özellikle 11 Eylül sonrası ortaya çıkan çatlakların, ulusal siyasetçilere ve Avrupa bürokrasisine duyulan güvensizlik ve tepkinin postmodern toplumlarda yaşanan kimlik ve aidiyet sorunlarının Anayasa’nın içeriğinden ve getirip götürdüklerinden daha büyük oranda referandum sonuçlarını belirlediğini göstermekteydi (Baykal, 2007:138).

3. Reform Antlaşması

Avrupa Birliği Anayasası’nın önce Fransa sonra Hollanda tarafından referandumlarla reddedilmesi Birliğin geleceği konusunda karamsar bir havanın oluşmasına neden olmuş ve bu süreç Avrupa Birliği Dönem Başkanlığı’nın Almanya’ya geçmesiyle aşılmaya çalışılmıştır. 21–22 Haziran 2007 tarihinde gerçekleştirilen Brüksel Zirvesi sonunda 11177/1/07 (REV1) Sayılı Avrupa Birliği Konseyi Başkanlık Kararı kabul edilmiş ve bu Karar ile Anayasa’nın onay sürecinin durdurulması ve yeni bir metin hazırlanarak sürecin yeniden başlatılması öngörülmüştür (Saraçlı, 2008:81). Teknik olarak anayasa bir anayasa olmayan” Reform Antlaşması”(Anayasal Antlaşma) anayasa kavramından halk ürküttüğü için federalizmi çağrıştıran her unsurun ayıklanıp yeni versiyonuyla ortaya konulmuştur. 1951’den itibaren devam eden antlaşmalar zincirinin revize edilerek ortaya konulan antlaşmaların sonuncusudur. Avrupa Birliği, 27 üye ülkeyle bu kurumsal yapıyla hantal karar alma mekanizmasıyla daha ileri gitme genişleme, daha esnek kararlar alma şansına sahip değildi. Dolayısıyla Avrupa Birliği’nin kendini yenileyebilmesi için bu antlaşmaya ihtiyaç vardı.

Başkanlık Kararı doğrultusunda 23 Temmuz 2007 tarihinde Hükümetler arası Konferans toplanmıştır. Avrupa Topluluğunu Kuran Antlaşma ile Avrupa Birliği Antlaşması’nı Değiştiren Taslak Antlaşma (Reform Antlaşması), 18-19 Ekim 2007 tarihinde Lizbon’daki Zirvede AB üyesi Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından kabul edilmiştir. Müzakereler sonucunda bazı ülkelere diğer ülkelere tanınmayan haklar tanınmıştır. Örneğin; İtalya’ya AB Parlamentosu’nda fazladan bir temsilci bulundurma ve Bulgaristan’a AB para

birimi “Euro”yu Kiril alfabesine uygun olarak “Evro” şeklinde adlandırabilme hakkının tanınması ayrıca Polonya’nın küçük gruplara sahip ülkelere Avrupa Birliği kararlarını erteleme hakkının verilmesi gibi.

3.1. Genel Hatlarıyla Reform Antlaşması

Reform Antlaşması, Avrupa Birliği Anayasasıyla karşılaştırıldığında öncelikle Anayasaya göre oldukça kısa tutulmuştur. Sözgelimi AB Anayasası 4 ana bölüm, 448 madde, 36 Protokol, 2 Bildiri ve 50 Deklarasyondan oluşurken Reform Antlaşması 7 madde ve 152 sayfadan oluşmaktadır. Anayasada yer alan ve bir devleti çağrıştıran on iki yıldızlı AB bayrağı, AB marşı ve Avrupa günü gibi bir takım sembollere Reform Antlaşması’nda yer verilmemiştir. Yine AB Anayasasının 2. bölümünü oluşturan AB Temel Haklar Şartına’ da Reform Antlaşmasında yer verilmemiş olup yalnızca ABA’nin değiştirilmiş 6/1. maddesinde “Birlik, 7 Aralık 2000 tarihli Temel Haklar Şartı’nda belirlenen ve Antlaşmalarla aynı değere sahip olan haklar, özgürlükler ve ilkeleri tanıır” denilerek Şart’a atıfta bulunulmuştur (Saraçlı, 2008: 89). Son olarak Antlaşma’nın üye devletler iç hukuk mevzuatı karşısında üstünlüğe ilişkin herhangi bir atıfta bulunulmamış bu durum “Üstünlüğe İlişkin Deklarasyon’da” şu şekilde ele alınmıştır: Konferans, Adalet Divanı’nın istikrarlı içtihat hukuku uyarınca Antlaşmaların ve Birlik tarafından Antlaşmalara dayanarak kabul edilen hukukun söz konusu içtihat hukukunda belirlenen şartlar altında Üye Devletlerin Hukukları üzerinde üstün olduğunu hatırlatır” denilmiştir (Saraçlı, 2008: 90).

Reform Antlaşması’nda Avrupa Birliği Anayasası’ndaki AB hukuk kişiliği ve kurumsal yapının aynen korunduğunu görmekteyiz. Birliğin AB Anayasasında olduğu gibi tek bir tüzel kişiliğe sahip olduğu, Birliğin Avrupa Topluluğu’nun yerine geçerek onun halefi olduğu belirtilmiştir. Reform Antlaşması’yla Avrupa Birliği Anayasasında öngörülen Birliğin Dışişleri Bakanı yerine “Birliğin Dış İlişkiler ve Güvenliğe İlişkin Yüksek Temsilcisi”ni görmekteyiz. Yüksek Temsilci AB Anayasasında öngörüldüğü gibi Birliğin ortak dış ve güvenlik politikasını yürütecek, Komisyon Başkan Yardımcılığı görevini de yürütmesi planlanmıştır.

Anayasa’da Birliğin kurumsal yapısında dile getirilen ayrıma son verilmiş, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi, Konsey, Avrupa Komisyonu, AB Adalet Divanı, Sayıştay ve Avrupa Merkez Bankası birlikte ele alınmıştır (asam.org.re/tr/).

Avrupa Konseyi Başkanı'nın 6 aylık süreyle görev yapan "AB Dönem Başkanı"nın yerini alması ve 2.5 yıl (yenilenebilir) süreyle bu görevini sürdürmesine (Reform Antlaşması ile değiştirilmiş ABA 9b/5-6. Madde) ilişkin düzenlemeye AB Anayasasında olduğu gibi Reform Antlaşmasında da korunmuştur.

Reform Antlaşması'nda "çifte çoğunluk" oy sistemi aynen korunmuş fakat Polonya'nın talebi üzerine uygulanması ertelenmiştir. Buna göre 1 Kasım 2014 tarihine kadar mevcut nitelikli çoğunluk kararına devam edilecek bu tarihten sonra ise çifte çoğunluk kuralı uygulanması kararlaştırılmıştır. Bunun istisnası, 1 Kasım 2014 ile 31 Mart 2017 tarihleri arasındaki geçiş döneminde nitelikli çoğunlukla alınması gereken kararlarda, herhangi bir AB Bakanlar Konseyi üyesi kararın çifte çoğunluk ile değil nitelikli çoğunluk ile alınmasını isteyebilecektir (Reform Antlaşması işe değiştirilmiş ABA 9c/4 ve 9c/5. Maddeler).

Reform Antlaşmasıyla getirilen bir diğer yenilik ulusal parlamentoların rollerinin artırılmasına ilişkindir. AB Anayasasına Reform Antlaşmasında yapılan değişikliklerle ulusal parlamentolara, yasama aracı taslaklarına ve yetki ikamesine ilişkin gerekçeli kararlarını vermeleri için tanınacak olan süre 6 haftadan 8 haftaya çıkarılmıştır (Saraçlı, 2008: 94).

Reform Antlaşması'nda Birliğin Asli organları olarak, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi, Bakanlar Konseyi, Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği Adalet Divanı, Avrupa Merkez Bankası ve Sayıştay ele alınmıştır.

Avrupa Parlamentosu'nun yapısına ilişkin düzenlemede, Parlamenter sayısının 750'i aşmayacağı, parlamento seçimlerinin 5 yılda bir yapılacağı, üye ülke temsilcilerinin en az 6 en fazla 96 olacağı belirtilmiştir.

Avrupa Birliği Komisyonu yapısında yapılan düzenlemeyle AB Anayasasıyla getirilmesi düşünülen Birlik Dışişleri Bakanı mevkisinden vazgeçilmiş onun yerine "Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi" adlı makam oluşturulmuş ve bu makamın Avrupa Konseyi'ne bağlı olarak çalışması kararlaştırılmıştır. Ayrıca 2014 yılına kadar üye ülkelerin AB Komisyon'unda birer üye temsil edilmesi bu yıldan sonra ise Komisyon toplam üye sayısının üye devlet sayısının üçte ikisine düşürülmesi planlanmıştır.

Reform Antlaşması AB bütünleşmesi açısından önemli bir ara durak niteliğindedir. 2004'te büyük bir iddia ile hazırlanan AB Anayasasının Fransa

ve Hollanda referandumları ile geçerliliğini yitirmesi AB'yi hem meşruiyet ve kimlik krizine sokmuş hem de kurumsal/siyasi işleyişe ilişkin ciddi bir boşluk oluşmasına neden olmuştur (<http://www.usakgundem.com>). Bu kapsamda son İrlanda referandumunun sembolik ve pratik önemini vurgulamak gerekir. İrlanda referandumuyla evet oylarının çıkmasıyla önemli bir engel aşılmıştır. İrlanda'nın ilk başta Reform Antlaşması'na hayır oyu varı verilmesi, AB genelinde referandum süreçleri iyi yönetilmemesi sorununu ortaya çıkarmıştır. Kamuoyunun bilgilendirilmesi ve Antlaşmaların içeriğine yönelik anlaşılır, doğru bilgiye kolay ulaşabilmesi konusunda sıkıntılar yaşanabilmekte ve bu nedenle Avrupa halklarının korkuları üzerinden aşırı siyaset yapan politika anlayışına manevra alanı sağlanabilmektedir. İrlanda örneğinde bizzat Komisyon Başkanı Barroso'nun halkın yanlış bilgilendirildiğine yönelik isyana varan açıklamaları bu kaygıların ne kadar yerinde olduğunun göstergesidir. Sonuç olarak İrlanda halkının referandumda evet oyu kullanması Anayasal süreci ciddi anlamda rahatlatmıştır.

SONUÇ

Avrupa Birliği Anayasasıyla, birliğin bütün kurucu antlaşmaları daha önceleri olduğu gibi revize edilmekten ziyade tek bir metinde birleştirilmiş, Birlik organlarının genişleme ve derinleşmeye bağlı olarak Birlik ihtiyaçlarına cevap verebilir niteliklerle donatılmış, Maastricht'teki 3 sütundan biri olan Ortak Dış Politika için kararlı adımlar atılmış ve Avrupa Birliği'nin dış politikasının tel elden yürütülmesi ve çok sesliliği ortadan kaldırmak amacıyla Birlik Dışişleri Bakanlığı makamı oluşturulmuş, Birliği bir devlet hüviyetine büründüren on iki yıldızlı AB bayrağı, AB Marşı ve Avrupa günü gibi bir takım sembollere yer verilmiştir.

Sonuç olarak Avrupa Birliği Anayasası'nın Fransa ve Hollanda tarafından reddedilme nedenleri olarak şunlar sıralanabilir (Erhan, 2007: 22):

- a) AB üyeleri, ekonomik gelecekleri hakkında belirsizlik yaşıyorlar. Fransa, Almanya ve Hollanda ekonomik sorunları çözemedi.
- b) Kurumsal konularda çok fazla uğraşılıp ekonomik ve sosyal konularla hiç ilgilenilmedi.
- c) Euro bölgesi içinde de ekonomik ve politik birlik sağlanamadı.
- d) İktidardaki Fransız hükümetinin icraatlarından duyulan hayal kırıklığı
- e) Anayasanın ekonomik açıdan "Anglo-Sakson" bir yöne doğru kaydığı yolundaki (genelde yersiz) kaygılar

- f) AB'nin geleceği konusundaki genel kaygılar ve Fransa'nın Birlik genelindeki nüfuzunu kaybettiği endişesi
- g) Türkiye'nin birliğe olası üyeliği konusundaki kaygılar
- h) AB ülke liderleri ve kurumları, aldıkları kararlarda halkı dikkate almadılar. Alınan kararların halkta yarattığı olumsuz tepkiyi görmediler, kamuoyundaki eğilimlere ilgisiz kaldılar. Halk, AB Anayasası'nı anlamadı. Günlük yaşamındaki olumsuz unsurların tüm sorumluluğunu Brüksel'e yükledi.
- i) Siyasiler ise kolay yolu seçtiler ve kendi ülkelerindeki olumsuz durumun sorumluluğunu içeriye değil, dışarıya yüklediler. AB'ye yönelik popülist yaklaşımlar sergilediler. Bağımsızlık ve egemenlik gibi unsurları, referandumlarla ilgili kampanyalarda kullandılar.

KAYNAKÇA

- Akman, Vedat(1995), *Avrupa Topluluğu ve Türkiye*, Alfa Basım Yayın, İstanbul.
- Altınbaş, Deniz, 'AB Reform Anlaşması Onayladı, Ama Tehlike Bitmedi', [http://www.asam.org.re/tr/yazigoster.asp?ID=1808&kat1=2&kat2=\(05.11.2007\)](http://www.asam.org.re/tr/yazigoster.asp?ID=1808&kat1=2&kat2=(05.11.2007))
- Arı, Tayyar (2002), *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Arıboğan, Deniz Ülke (1998), *Kabileden Küreselleşmeye Uluslararası İlişkiler Düşüncesi*, Sarmal Yayınevi, 1998.
- Ankara Barosu Başkanlığı (2004), *Avrupa İçin Bir Anayasa Oluşturan Antlaşma*, Ankara.
- Baykal, Sanem (2007), "Avrupa Birliği'nde Anayasallaşma", *Avrupa Birliği Temel Konular*, Çağrı Erhan, Ayşe Burça Kızılırmak (ed.), İmaj Yayınevi, Ankara.
- Bozkurt, Enver ve Özcan, Mehmet (2004), *Avrupa Birliği Hukuku*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Canbolat, İbrahim S. (2002), *Avrupa Birliği Uluslarüstü Bir Sistemin Tarihsel, Teorik, Kurumsal, Jeopolitik Analizi*, Alfa Kitabevi, İstanbul.
- Çalış, Şaban H. (2008), *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Kimlik Arayışı, Politik Aktörler ve Değişim*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Çelik, Metin (2013), "Avrupa Birliği'nde Yaşanan Meşruiyet Krizi", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülte Dergisi*, 15/2, Ankara.
- Dedeoğlu, Beril (1996), *Adım Adım Avrupa Birliği*, Çınar Yayınları, İstanbul.
- Erhan, Çağrı (2007), "Avrupa Bütünleşmesinin Tarihsel Gelişimi", *Avrupa Birliği Temel Konular*, Çağrı Erhan, Ayşe Burça Kızılırmak (ed.), İmaj Yayınevi, Ankara.
- Göztepe, Ece (2008), *Avrupa Birliği'nin Siyasal Bütünleşmesi ve Egemenlik Yetkisinin Paylaşılması Sorunu*, Seçkin Kitabevi, Ankara.
- Günuğur, Haluk (1993), *Avrupa Topluluğu Hukuku*, Eğitim Yayınları, Ankara.

- Güran, Nevzat (1999), *Uluslararası Ekonomik Bütünleşmeler ve Avrupa Birliği*, İzmir.
- Haas, Ernst (1958), *Uniting of Europe*, University Press, Stanford.
- Kabaalioglu, Haluk (1995), *Avrupa Topluluklarının Hedefleri, Organları, Çalışması, Ulaştığı Seviye*, İKV Yayınları, İstanbul.
- Karluk, Rıdvan (2008), *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Kumrulu, G. (2003), “Avrupa’nın Geleceğine İlişkin Konvansiyon”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:4, Ankara.
- Mitrany, David (1966), *A Working Peace System*, Chicago.
- Özcan, Mehmet, “Avrupa Birliği Anayasası”, <http://www.usak.org.uk/junction.asp?mod=articles&st=PrintArticleDetail&id=51&lm=58649JLFD0932&In=TR> (27.10.2007)
- Özlük, Erdem ve Fazıl Doğan (2010), “Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerini Egemenlik Devri Tartışmaları Üzerinden Okumak”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt:9, No:1, Ankara.
- Puig, Gonzalo Villalta (2003), “The European Constitution: Past and Future”, [www.anu.edu.au/NEC/Puig_Constitution .pdf](http://www.anu.edu.au/NEC/Puig_Constitution.pdf). (07.11.2008)
- Reçber, Kamuran (2004), *Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri*, Aktüel Yayınları, İstanbul.
- Şahin, Mustafa (2004), “Avrupa Birliği Müzakere Süreci ve Türkiye”, *Avrasya Dosyası*, Cilt:10, Sayı:2, Ankara.
- Saraçlı, Murat (2008), “Avrupa Birliği Anayasası ve Reform Antlaşması”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt:4, Sayı:14, Ankara.
- Ülgen, Sinan (2005), *AB ile Müzakerelerin El Kitabı, Ne Bekliyoruz, Ne Olacak?*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Tezcan, Ercüment (2001), *Avrupa Birliği Kurumlar Hukuku*, İstanbul Beta Basım A.Ş., İstanbul.
- Tezcan, Ercüment (2004), “Avrupa Birliği Anayasasının Doğuşu ve Öngördüğü Yenilikler”, *Avrasya Dosyası*, Cilt:10, Sayı:2, Ankara.
- Teziç, Erdoğan (1996), *Anayasa Hukuku*, Beta Yayınları, İstanbul.